

MUHASEBE MESLEĞİNDE MESLEK AHLAKININ ÖNEMİ VE MESLEĞİN SAYGINLIĞINI AZALTAN ETMENLER

Fehmi YILDIZ*

Özet

Bu araştırmanın amacı, muhasebecilerin kendilerini ve mesleği değerlendirme, muhasebe eğitimi, devletin uygulamaları, müşteri davranışları ve mesleğin saygınlığını azaltan etmenler konusundaki görüşlerinin belirlenmesi ve açıklanmasıdır. Araştırmanın evrenini Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odalarına kayıtlı bulunan 575 serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavir oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklerini ise 96 muhasebeci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan muhasebecilere anket uygulanması sonucu elde edilen veriler analiz edilmiş ve ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

Anahtar sözcükler: Muhasebe Meslek Ahlakı, Muhasebecinin Mesleki Sorumluluğu.

Abstract

The Importance of Professional Ethic in the Accounting Profession and the Factors Decreasing the Respect of the Profession

The aim of this study is to determine and explain the accountants' views regarding themselves and their profession, the education of accounting, the application of the state, the factors decreasing the respect of the profession and the customers' behaviours. The scope of the study includes 575 active members of the Chamber of Free Accountants and Financial Consultants. But, the sample includes 96 accountants. The questionnaire has been given to those accountants and the data received analysed and evaluated.

Key Words: *The Ethic of Accounting Profession, The Professional Responsibility of Accountants.*

* Yrd. Doç. Dr. ; Trakya Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü.

Problem

Muhasebe mesleği, ticaretin gelişmesiyle birlikte tüm uygarlıklarda, geçmişten günümüze önemli rol oynamış bir meslektir. Muhasebe mesleğinin gelişimiyle birlikte, meslek ahlakı kavramı da gelişmiş ülkelerde tartışılmakta olan bir konudur. Yeni bir yüzyıla girdiğimiz günümüzde, muhasebe mesleğine düşen sorumluluklar artmıştır. Muhasebeden bilgi bekleyen taraflar, muhasebe mesleğinin uygulama sonuçlarından etkilenmektedir. Bu durumda, muhasebecilerin, mesleği uygularken sorumluluk duygusu ile davranmaları gerekmektedir.

Meslek, tutulan yol; bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş; uğraş; çığır, okul, ekol; olarak tanımlanmaktadır (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1988: 1012). Ahlak, bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri, uymak zorunda bulundukları davranış biçimleri ve kuralları; belli bir toplumun belli bir döneminde bireysel ve toplumsal davranış kurallarını tespit eden ve inceleyen bilim; iyi nitelikler, güzel huylar; olarak tanımlanmaktadır (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 1988: 30). Meslek ahlakı ise, mesleki davranışla ilgili neyin doğru, neyin yanlış, neyin haklı, neyin haksız olduğu hakkında inançlara dayalı ilkeler ve kurallar topluluğudur, biçiminde tanımlanabilir (Lewis, 1995 : 11).

Günümüzde, muhasebe mesleğine düşen sorumluluk artmaktadır. Mesleğin, toplumun ona olan güvenini sağlamlaştırması gerekmektedir. Özellikle muhasebe mesleğinin işlevinin ve etkinliğinin topluma daha iyi anlatılması ve toplumsal ahlak kuralları çerçevesinde mesleğin en iyi ve etkin bir biçimde yürütülmesi gerekmektedir (Mugan, 1999 : 2-3).

Muhasebeci, devlete, topluma, mesleki kuruluşlara, müşterilerine ve kendisine karşı sorumlulukları olan bir meslek sahibidir. Buna göre muhasebeci, kişisel çıkarları ve karşı karşıya kaldığı sorumluluklar arasında optimal bir denge kurmak zorundadır. Bu denge, muhasebeci açısından çetin bir paradoks oluşturur. Çünkü muhasebeci, üstlendiği tüm bu sorumlulukları ve mesleki görevlerini yerine getirirken ahlak kurallarıyla çelişkiye düşebilir, hatta çeşitli problemlerle karşılaşabilir. Meslek mensubunun, ahlak açısından ortaya çıkan bu problemlerini gidermede, mesleğin gerektirdiği meslek ahlakı olgusu önemli rol üstlenir (Tükenmez ve Kutay, 1998 : 443).

Muhasebede meslek ahlakı, müşterilere, halka ve diğer uygulamacılara, yüksek standartlara oturtulmuş ahlaki davranışlarla hizmet edilmesi demektir. Söz konusu bu

hizmette, meslek mensupları, uzmanlıkta yeterli sorumluluğa ulaşmış, güvenilirliğini sağlamış, doğru ve tarafsız olma vasıflarına sahip kişiler olmak zorundadır (Fatt, 1995: 997).

Son yıllarda profesyonel mesleklerde, mesleki faaliyetin yerine getirilmesinde gerekli görülen ahlak kurallarının yazılı biçime dönüştürülerek hukuk kuralları haline getirildiğini ve bu şekilde uygulamaya konulduğunu görmek mümkündür (Pekdemir, 1999: 18). Muhasebe mesleğinde ABD, AT ve IFAC, meslek ahlakı standartlarını oluşturmaya yönelik düzenlemeler yapmışlardır. Bu çalışmaların bir kısmı standart olarak sonuçlandırılmış, bir kısmı ise devam etmektedir. ABD'deki çalışmalarda bazı kriterlere ulaşılmıştır (Akbulut, 1999 : 127).

Yönetim muhasebecilerinin, hizmet ettikleri işletmeye, mesleklerine, kamuya ve kendilerine karşı en yüksek etik davranış standartlarını koruma yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu yükümlülüğün bilincinde olan Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü (IMA), yönetim muhasebecileri için aşağıdaki standartları belirlemiştir: Yeterlilik, Gizlilik, Dürüstlük, Tarafsızlık (Tükenmez ve Kutay, 1998 : 443).

Amerika' da muhasebe meslek ahlakı olgusunun ilk ortaya çıkışı, 1996 yılında AICPA tarafından yayınlanan "Muhasebe Mesleğinde Meslek Ahlakı Standartları" ile olmuştur. Bu standartlar, 1988 yılında Enstitü'nün Mesleki Davranış Yasasında (Code of Professional Conduct) yapılan bir değişiklikle yeniden düzenlenmiştir. Sözkonusu olan bu davranış kuralları, olması gereken davranışları içeren genel ilkeler ve meslek ahlakına uygun olmayan davranışları açıklayan özel kurallardan oluşmaktadır. AICPA'nın yayınladığı bu davranış kuralları, serbest muhasebecilikle uğraşan tüm AICPA üyeleri için uyulması zorunlu kurallardır (Tükenmez ve Kutay, 1998 : 444). ABD'de AICPA tarafından yayınlanmış olan genel ilkeler, altı başlık altında toplanmıştır. Bu ilkeler; Sorumluluklar, Kamu Yararı, Dürüstlük, Tarafsız ve Bağımsız Olma, Mesleki Dikkat ve Özeni Gösterme, Hizmetin Kapsamı ve Niteliği olarak sıralanmıştır (AICPA, 1989 : 4291).

Burada belirtilenler ilke düzeyinde olduğu için, bunların uygulamaya dönüştürülmesi aşamasında daha ayrıntılı olarak ele alınması gerekli olmuş, Yasa'nın ikinci bölümü kurallar olarak sınıflandırılmıştır. Mesleki Davranış Yasası'nın ikinci bölümünde, aşağıda sıralanan 11 adet standart yer almıştır: Bağımsızlık, Dürüst ve Tarafsız Olma, Genel Standartlar, Standartlara Uyma, Muhasebe İlkeleri, Müşteriyle İlgili Bilgilerin Gizliliği, Şarta Bağlı Ücret, Uygunsuz Davranışlar, Reklam Yapma ve Hizmet Satışına

Yönelik Diğer Talep Biçimleri, Komisyon ve Danışma Ücretleri, Mesleği İcra Biçimi ve İsim (Uslu, 1997: 12).

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu IFAC' ın 1992 yılında yayınladığı "Meslek Mensupları İçin Meslek Ahlakı Kuralları" Yönetmeliği, ilk uluslararası düzeyde hazırlanmış kurallar olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır. IFAC, bu yönetmeliği en son Ocak 1998 tarihinde yeniden gözden geçirerek yayınlamıştır. Yönetmelik 18 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden ilk yedi tanesi tüm profesyonel muhasebeciler için geçerli kılınmakta, diğer yedi tanesi serbest çalışan meslek mensupları için öngörülmekte, kalan dört tanesi ise bağımlı çalışan meslek mensuplarına uygulanmaktadır (Pekdemir, 1999: 22).

Birinci grubu oluşturanlar : Dürüst ve Tarafsız Olmak, Ahlakî Çatışmaların Çözülmesi, Mesleki Yeterlilik, Gizlilik, Vergi Uygulamaları; Bölgesel/Ülkesel Teknik Standartların ve Ahlak Kurallarının Önceliği, Meslek Mensubu ile İlgili Gerçeklerin Yayınlanmaması. İkinci grubu oluşturanlar : Bağımsızlık, Mesleki Yeterlilik ve Muhasebeci Olmayanlardan Yararlanmanın Sorumlulukları, Ücret ve Komisyonlar, Kamu Yararına Uygulamalar, Müşterinin Para ve Benzeri Varlıkları, Kamu Yararına Serbest Çalışan Diğer Profesyonel Meslek Mensupları ile İlişkiler, Reklam Yapma ve Müşteriye Yaklaşma Biçimi. Üçüncü grubu oluşturanlar: İşverenlerle Çatışma, Profesyonel Meslektaşların Desteklenmesi, Mesleki Yeterlilik, Raporlama (Pekdemir, 1999: 22).

Avrupa Topluluğu' nda meslek ahlakı ile ilgisi kurulabilecek düzenleme, sadece bağımsız denetim yapacak olan meslek mensuplarını ilgilendiren konuların yer aldığı sekiz numaralı yönerge'dir. Söz konusu yönergede, bağımsız dış denetim yapacak olan meslek mensuplarının niteliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Yönergenin üçüncü bölümünde meslek ahlakı ve bağımsızlık başlığı altında, meslek mensuplarının (bağımsız denetim yapacak olan dış denetçilerin) taşınması gereken nitelikler açıklanmıştır. Buna göre, dış denetçilerin bağımsızlıklarının sağlanması zorunludur. Bu sağlanmadıkça, meslek mensuplarının faaliyette bulunmaması esastır. Ayrıca üye ülkelerde meslek ahlakı ve bağımsızlık konusunda usulsüz işlem yapanların cezaya tabi tutulacağı belirtilmektedir (Akbulut, 1999: 130).

Ülkemizde muhasebe mesleğinin ahlakî standartları, Cumhuriyetimizin kuruluşundan

1950' lere kadar, daha çok kanunlar ve onlarla ilgili tüzük ve yönetmeliklere dayanmıştır. Bu konuda Maliye Bakanlığı'nın ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT) için Yüksek Denetleme Kurulu' nun ülkemizde muhasebe ve denetim standartları ile mesleğin ahlak standartlarının geliştirilmesinde önemli katkıları olmuştur. 1937'den sonra uygulanan Türk Ticaret Kanunu'- nun içindeki muhasebe kavramı ve ilkelerinin, kanun içinde düzenlenen ahlakî ölçülerin de bu alandaki katkıları küçümsenemez (Aysan, 1998: 31).

Ülkemizde meslek ve ahlak kurallarıyla ilgili en önemli gelişmeler, 13 Haziran 1989' da uygulanmaya başlanan meslek kanununu izleyen yıllarda ortaya çıkmıştır. Kanunu izleyen bir kaç yıl içinde TÜRMOB'u kuran meslek odaları, kırkiki bin meslek mensubunu aynı meslek ve ahlak kuralları çerçevesinde birleştirmiş bulunmaktadır. İllerde kurulan meslek odaları ile TÜRMOB, meslek mensupları arasında ahlak kurallarının yaygınlaştırılmasını sağlamak üzere, TÜRMOB'un yönetmeliğine uygun "Disiplin Kuralları" düzenini oluşturmuşlardır (Aysan, 1998: 31).

TÜRMOB'un en son 31 Ekim 2000 tarihinde 24216 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Disiplin Yönetmeliği", Disiplin Kurallarının işleyişi kararlarının özellikleri ile ilgilidir (TÜRMOB, 2000: 1-53). Bunun dışında, Sermaye Piyasası Kurulu'nun "Bağımsız Denetleme Kuruluşları ve Denetçilerine İlişkin Genel Esaslar" tebliği içinde de meslek ahlakı ile ilgili kurallar vardır.

Ülkemizde meslek ahlakı ile ilgili olarak doğrudan yapılmış bir düzenleme bulunmamaktadır. Meslek ahlakına ilişkin konular SPK'nın tebliğlerinde, 3568 sayılı meslek yasasında, SM, SMMM ve YMM çalışma usul ve esasları hakkında yayınlanan yönetmeliklerde, TÜRMOB'un disiplin yönetmeliğinde dağınık bir şekilde yer almaktadır (Akbulut, 1999: 130).

Amaç

Son yıllarda ülkemizde ve dünyada, yönetici ve iş adamlarına karşı bir güvensizlik gözlenmektedir. Muhasebe uygulamacıları içinde de toplumun güven duygusunu zedeleyen kişiler çıkabilmektedir. Nitekim ülkemizde, son aylarda değişik adlarla yapılan mali operasyonlarda, olaylara muhasebecilerin adları da karıştırılmış bulunmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, muhasebe uygulamacılarının kendilerini ve mesleği değerlendirme biçimleri, muhasebe eğitimi, devletin

uygulamaları, müşteri davranışları ve mesleğin saygınlığını azaltan etmenler konusundaki görüşlerinin belirlenmesi ve açıklanmasıdır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelindedir. Konu ile ilgili alanyazın tarandıktan sonra, muhasebe uygulamacılarının kendilerini ve mesleği değerlendirme biçimleri, muhasebe eğitimi, devletin uygulamaları, müşteri davranışları ve mesleğin saygınlığını azaltan etmenler konusundaki görüşlerinin saptanması amacıyla, Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerinde hala faal olarak bürosu bulunan serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavirlere anket uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odalarına kayıtlı bulunan ve halen faal olarak bürosu bulunan 575 serbest muhasebeci ve serbest muhasebeci mali müşavir oluşturmaktadır. Örneklem, 96 muhasebeci alınmış ve kendilerine anket uygulanmıştır.

Veriler ve Toplanması

Araştırma, 2000 yılının Aralık ayında Edirne, Tekirdağ ve Kırklareli illerinde yapılan anket çalışmasıyla derlenen verilere dayanmaktadır. Araştırma verisi, geliştirilen anketin muhasebecilere uygulanmasıyla toplanmıştır. Anket formlarının dağıtımında, adı geçen illerdeki Odalardan yararlanılmıştır. Anket, iki bölümden oluşmakta olup, birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde ise kendini ve mesleği değerlendirme, muhasebe eğitimi, devletin uygulamalarını, müşteri davranışlarını ve mesleğin saygınlığını azaltan etmenleri değerlendirme soruları yer almaktadır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmada anketle elde edilen veriler; kişisel bilgiler, kendini ve mesleği değerlendirme, muhasebe eğitimi, devletin uygulamalarını, müşteri davranışlarını ve mesleğin saygınlığını azaltan etmenleri değerlendirme başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Kişisel Bilgiler

Araştırmaya katılan 96 muhasebeciden 22'si kadın, 74'ü erkek muhasebecidir. Muhasebecilerin yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde % 42,1'i 42 yaşın üzerinde olup, en genç yaşa sahip (24-29) muhasebeci oranı % 11,6'dır. Muhasebecilerin % 22,1'i 30-35 yaşları, % 24,2'si de 36-41 yaşları arasındadır.

Muhasebecilikte geçen hizmet süresine göre; muhasebecilerin % 22,4'ü 1-5 yıl, % 16'sı 6-10 yıl, % 7,4'ü 11-15 yıl, % 54,2'si 16 yıl ve üzeri hizmete sahiptir. Eğitim düzeylerine göre; muhasebecilerin % 27,4'ü lise ve dengi okul, % 12,6'sı iki yıllık yüksek okul, % 60'ı ise dört yıllık yüksek okul, fakülte ve üzeri eğitime sahiptir. Araştırmaya katılan muhasebecilerin % 54,8'i serbest muhasebecilik, % 45,2'si ise serbest muhasebeci mali müşavirlik ünvanına sahiptir.

Kendini ve Mesleği Değerlendirme

Muhasebecilere toplumda katip olarak bakıldığı görüşüne, muhasebecilerin % 34,4' ü kesinlikle katılmakta, % 36,5' i katılmakta, % 4,2' si kararsız, % 21,9' u katılmamakta, % 3' ü ise kesinlikle katılmamaktadır. Muhasebecilik mesleğinin toplumda geçerli ve saygın bir meslek olduğu görüşüne, muhasebecilerin % 42,7' si kesinlikle katılmakta, % 39,6' sı katılmakta, % 2,1' i kararsız, % 13,5' i katılmamakta ve % 2,1' i ise kesinlikle katılmamaktadır. Muhasebecilik mesleğinde yaratıcılık ve üretkenlik bulunmadığı görüşüne, muhasebecilerin % 16,7' si kesinlikle katılmakta, % 32,3' ü katılmakta, % 6,2' si kararsız, % 32,3' ü katılmamakta ve % 12,5' i ise hiç katılmamaktadır.

Muhasebe Eğitimi Değerlendirme

Ülkemizde muhasebe eğitiminin, hesap planında yer alan hesapların işleyiş biçimi ve temel finansal tablolara etkilerinin incelendiği teknik ayrıntılarla ilgili olup; standartların saptanması ve yorumlanması, finansal tabloların denetimi, işletme dışına yapılan finansal bildirimlerin özellikleri ve bunların genel ekonomik gelişme üzerindeki etkilerine daha az ağırlık verilmekte olduğu, eğitim kurumlarının yetiştirdiği insan gücünün yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadığı görüşüne, muhasebecilerin % 20,9'u kesinlikle katılmakta, % 57,1'i katılmakta, %11' i kararsız, % 9,9'u katılmamakta ve % 1,1'i ise kesinlikle katılmamaktadır. Eğitim kurumlarında muhasebe ahlak kurallarının eğitim programlarında yer almasının, öğrenenin ahlaklı davranışı bir yaşam biçimi olarak içine sindirmesini sağlayacak ve mesleğin yerine getirilmesi sırasında ortaya çıkabilecek kötü niyetli hatalı uygulamaları önleyeceği görüşüne, muhasebecilerin % 48,9'u kesinlikle katılmakta, % 41,5'i katılmakta, % 4,3'ü kararsız, %2,1'i katılmamakta ve % 3,2'si ise kesinlikle katılmamaktadır.

Devletin Uygulamalarını Değerlendirme

Devletin bürokratik ve yönetim erkinin, serbest piyasa koşullarının gerisinde kaldığı ve engel çıkarır durumda bulunduğu görüşüne, muhasebecilerin % 41,7'si kesinlikle katılmakta,

% 43,8'i katılmakta, % 8,3'ü kararsız ve % 6,2'si ise katılmamaktadır. Yasalardaki sürekli değişikliklerin meslek mensuplarının iş yoğunluğunu arttırdığı, bu durumun da hatalı işlem yapılmasına neden olduğu görüşüne, muhasebecilerin % 57,3'ü kesinlikle katılmakta, % 37,5'i katılmakta, % 4,2'si katılmamakta ve % 1'i ise kesinlikle katılmamaktadır.

Müşteri Davranışlarını Değerlendirme

Müşteri ve işverenlerin, muhasebeciler üzerinde yaptırım gücünün çok fazla olduğu görüşüne, muhasebecilerin %18,8'i kesinlikle katılmakta, %35,4'ü katılmakta, %7,3'ü kararsız, %34,4'ü katılmamakta ve %4,1'i ise kesinlikle katılmamaktadır. Müşterilerin, muhasebecinin görüşünü etkilemek için baskı yaptığı, bunun sonucunda da muhasebecilerin, müşterilerinin gereksinmelerine kılıf hazırlayan kişiler durumuna düştüğü görüşüne, muhasebecilerin %14,6'sı kesinlikle katılmakta, %31,3'ü katılmakta, %2,1'i kararsız, %38,5'i katılmamakta ve %13,5'i ise kesinlikle katılmamaktadır.

Mesleğin Saygınlığını Azaltan Etmenleri Değerlendirme

Mesleğin yasal statüye kavuştuğu yıldan sonraki geçiş döneminde, mesleği sürdürmekte olan meslek mensuplarına özel koşulları taşıyıp taşımadıklarına bakılmaksızın mesleki ünvan verilmesinin ve yetki tanınmasının, mesleğin saygınlığını olumsuz etkilediği görüşüne, muhasebecilerin %36,6'sı kesinlikle katılmakta, %37,6'sı katılmakta, %6,5'i kararsız, %12,9'u katılmamakta ve %6,4'ü ise kesinlikle katılmamaktadır. Muhasebecilerin, arkadaşlık ve dostluk içerisinde oldukları müşterilerinin yasalara aykırı uygulamaları karşısında sessiz kalmalarının, mesleğin saygınlığını olumsuz etkilediği görüşüne, muhasebecilerin %23,2'si kesinlikle katılmakta, %52,6'sı katılmakta, %6,3'ü kararsız, %15,8'i katılmamakta ve %2,1'i ise kesinlikle katılmamaktadır. Muhasebecinin, müşterisine karşı iş başarıma ve başarılı görünme düşüncesiyle, yasalara karşı müşterisinin çıkarını koruma eğilimine girmesinin, mesleğin saygınlığını olumsuz etkilediği görüşüne, muhasebecilerin %18,9'u kesinlikle katılmakta, %50,6'sı katılmakta, %2,1'i kararsız, %24,2'si katılmamakta ve %4,2'si ise kesinlikle katılmamaktadır.

Muhasebecinin, mevcut vergi ve ekonomik koşulların müşterileri üzerinde yarattığı olumsuz mali etkiler karşısında, müşterileri tarafından yapılan yasal ve ahlaki olmayan uygulamaları haklı görmesinin ve yardımcı olmasının, mesleğin saygınlığını azalttığı

görüşüne, muhasebecilerin %27,7'si kesinlikle katılmakta, %42,6'sı katılmakta, %6,4'ü kararsız, %20,2'si katılmamakta ve %3,1'i ise kesinlikle katılmamaktadır. Muhasebecinin, müşterisinin kendisi ile olan sözleşmesini yenilemeyeceği, dolayısıyla bir gelir kaybına uğrayacağı endişesiyle, müşterisinin kamu çıkarına ters düşen uygulamaları karşısında sessiz kalmasının, mesleğin saygınlığını azalttığı görüşüne, muhasebecilerin %30,1'i kesinlikle katılmakta, %38,7'si katılmakta, %4,3'ü kararsız, %21,5'i katılmamakta ve %5,4'ü ise kesinlikle katılmamaktadır.

Mesleği uygulayabilmek için, muhasebeciye müşterileri tarafından tanınan zamanın yetersiz olmasının, hatalı işlem yapılmasına neden olduğu, bu durumun da mesleğin saygınlığını olumsuz etkilediği görüşüne, muhasebecilerin %17'si kesinlikle katılmakta, %44,7'si katılmakta, %6,4'ü kararsız, %22,3'ü katılmamakta ve %9,6'sı kesinlikle katılmamaktadır. Bu bazı meslek mensuplarının gerçekleştirdiği kişisel suistimallerin, mesleğin saygınlığını azalttığı görüşüne, muhasebecilerin %44,7'si kesinlikle katılmakta, %43,6'sı katılmakta, %3,2'si kararsız, %5,3'ü katılmamakta ve %3,2'si ise kesinlikle katılmamaktadır.

Sonuç

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, muhasebecilerin büyük çoğunluğu, meslek mensuplarına toplumda katip olarak bakıldığı görüşünü taşımakta, diğer yandan yine büyük bir çoğunluğu, mesleğin toplumda geçerli ve saygın bir meslek olduğuna inanmaktadır. Muhasebecilik mesleğinde yaratıcılık ve üretkenlik bulunmadığı görüşüne katılanlar ve katılmayanların oranı birbirine yakın değerdedir. Muhasebecilerin büyük çoğunluğu, eğitim kurumlarının yetiştirdiği insan gücünün yeterli bilgi ve deneyimine sahip olmadığı görüşünü; yine büyük bir çoğunluğu eğitim kurumlarında muhasebe ahlak kurallarının eğitim programlarında yer alması gerektiği görüşünü taşımaktadır. Devletin bürokratik ve yönetim erkinin engel çıkarır durumda bulunduğu ve yasalardaki sürekli değişikliklerin iş yoğunluğunu arttırdığı görüşüne muhasebecilerin büyük çoğunluğu katılmaktadır. Müşterilerin muhasebeciler üzerinde yatırım gücünün fazla olduğu görüşüne ve muhasebecilerin, müşterilerinin baskısı sonucu müşterilerinin gereksinimlerine kılıf hazırlayan kişiler durumuna düştüğü görüşüne katılan ve katılmayanların oranı birbirine yakın değerdedir. Muhasebe mesleğinin saygınlığı azaltan etmenlere de muhasebecilerin büyük çoğunluğu katılmaktadır.

Ülkemizde muhasebe mesleğinde ahlaki davranış biçimleriyle ilgili kuralların saptanması görevi TÜRMOB'a düşmektedir. TÜRMOB, mesleğin yasal statüye kavuştuktan sonraki yıllardaki uygulama sonuçlarını da değerlendirerek muhasebe mesleği ahlak yasasını oluşturmaktadır. Diğer yandan muhasebe ahlak kuralları eğitim programlarında yer almalıdır. Bu kuralların öğretilebileceği en uygun öğretim yöntemi saptanmalıdır. Halen faaliyette bulunan meslek mensuplarına da kurs ve seminerlerle muhasebe ahlak kuralları öğretilmelidir.

Kaynakça

- AICPA.(1989). *Professional Standards*, Volume: 2. s. 12.
- Akbulut, Y.(1999). "Meslek Ahlakı Kriterleri ve Muhasebe Mesleği Üzerine Bir Araştırma". *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, ss.125-143.
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.(1988). *Türkçe Sözlük 1*, A-J, Yeni Baskı, Ankara.
- _____ (1988). *Türkçe Sözlük 2*, K-Z, Yeni Baskı, Ankara.
- Aysan, M. (1998). "Türkiye'de Muhasebe Meslek Ahlakı ile İlgili Gelişmeler ve Gereksinimler". *Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı Bülteni*, Sayı:11, ss. 27-35.
- Fatt, J.P.T.(1995). "Ethics and the Accountants". *Journal of Business Ethics*, Volume:14, s. 997.
- Lewis, P.A. (1995). *Management Challenges in the 21st Century*, St. Poul-West Publishing, Minneapolis.
- Mugan, C.Ş. (1999). "Ahlak, Toplumsal ve Kişisel Değerler: Muhasebe Mesleği ve Eğitimi Üzerine Etkileri". *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, ss.1-18.
- Pekdemir, R. (1999). "Türkiye'de Muhasebe Mesleği ve Meslek Ahlakı". *Muhasebe ve Finansman Öğretim Üyeleri Bilim ve Araştırma Derneği (MUFAD) Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı:4, s.18-26.
- Tükenmez, M., Kutay, N. (1998). "Muhasebe Eğitiminde Meslek Ahlakının Yeri ve Önemi". *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F., Manisa, Sayı:4, ss:441-452.
- TÜRMOB. (2000). *Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Disiplin Yönetmeliği*, Türomob Yayınları – 145, Ankara.
- Uslu, S. (1997). "Muhasebe Mesleği, Meslek Ahlakı ve Moral Değerler". *Türkiye III. Muhasebe Denetimi Sempozyumu*, 30 Nisan – 4 Mayıs 1997, Alanya.